

İSLAM VE DEMOKRASİ

MALİK BİNNEBİ

Boğaziçi Yayınları

İstanbul 1992

Türkçesi: Ergün GÖZE

ÖNSÖZ

Demokrasi zaten, **“daha iyisi bulunamadığı için katlanılan rejim”** diye anlatılmaktadır. Demokrasi Türkiye’de geliştikçe milli dertlerin biraz daha derinleştiği görülmektedir... O kadar ki, bugün bütün politikacılar **“vahametten, consensusten”** bahsedilmektedir. Ortadoğu ülkelerinde demokrasi tatbikatı, sadece **“bir seçim sandığı”** mantığına kadar inmiş bulunmaktadır.

Yüz kişilik bir seçmen kütesinin elli biri hırsız ise ve hırsızlığın iyi bir şey olduğu yolunda rey verdilerse; hırsızlığı yasaklayan kanunların kaldırılması, demokratik olacaktır.

Seçim kazanmak için yapılan vaadler, devlet geleneği; amme menfaatlerini, tarih şuuru- nu, maziden gelen moral birikimleri imhaya yönelmektedir.

Birbirine zıt ahlaki görüşlere aynı hürriyeti vermek, acaba ahlaki midir?

Demokrasi ve Din

Batı’da Hıristiyanlık, despotizmi temsil ediyordu. Kilise despottu, her şeyi dikte ediyordu. Batı’da demokrasi, dinin kolunu budunu kırarak yükselmiş; laisizmin bir versiyonu haline gelmiştir.

“Seçim hücre mi; o, ancak bir pisuvar’dır.”

Pierre de Serre

Batı’da demokrasi, dini küçülttüğçe büyümüştür. Zira orada din, diye Hıristiyanlık değil; papaların, rahiplerin oluşturduğu **“kilise”** vardı.

Demokrasi ve Din

İslam’da cami, bir müessese değil; bir mekan, bir mimaridir. İslam, sadece fertlere bir hukuki ve ahlaki şuur vermiştir.

Bin Nebi, demokrasi ile İslam’ın ahlaki özünü karşılaştırmakta ve buradaki paralellikleri tespit etmektedir.

Ergün Göze/ Cağaloğlu- 17.12.1991

İSLAM VE DEMOKRASİ

Giriş

İslam ve Demokrasi, bu iki mefhum birbirinden ayrı olarak ele alındığı zaman mes'ele yoktur. Her birisi, devrimizi mühürleyen hadiseler olarak kendi kader çizgilerinde seyredip durular. Fakat bu iki mefhum bir arada ele alındı mı; ortaya bir mes'ele çıkar:

- **“Aralarında deruni-fikri bir bağ olabilir mi?”**

“Seçmen”, değişik bir insan tipidir, dejenere ve ilkel;

ev kedisinin sokak kedisi olması gibi...”

Remy De Gourmont

“Seçimler şarlatanlığı cesaretlendirir.”

Ernest Renan

İslam nedir?

Resulullah'ın cevabı: **“İslam, Allah'a inanmak ve O'na şerik koşmamak, namaz kılmak, zekat vermek, oruç tutmak, hacc etmektir.”**

“İntihar etmeyen demokrasi olmamıştır.”

Samuel Adams

Demokrasi bir (haklar) buketi iken, İslamiyet; bir (vazifeler) demetidir.

Demek ki, görünüşte birbirinin zıddı iki sistem karşısında bulunmaktayız. Nitekim Fransız İhtilali'nin meşhur bir formülü, bu zıddiyeti şu dövizle ifade etmiştir:

“Ne tanrı, ne efendi...”

Demokrasi bu olunca, muhakkak ki; İslam ile kıyas edilebilecek bir sistem olmaktan uzak bulunmaktadır.

“Kralı ve Tanrı'yı ölüme mahkum etmekle insanoğlu,

tahta kendisi kurulmuştur; amma giyotinin altında.”

François George

“Size, bir politikacı şefine çevrilmiş bir film takdim edeceğim.

Beğenirseniz elinizi kaldırınız. Bu filmde size birisini gösteriyorum ki, çok güzel bir köpeği okşamaktadır. Yanında karısı veya bir dostu bulunmaktadır.

Spikerin sesi demektedir ki:

‘Bu adam savaştan nefret etmektedir, zira savaşta ağır yaralanmıştır,

barış istemektedir;

**çünkü memleketi tehlikededir, kısacası milletini birleştirecek
ve kurtaracak olan sadece odur...'**

Bu açıklamalardan sonra bütün eller, havaya kalkacaktır elbette...

Öyle kalınız, size seçtiğimiz adayı tanıtıyorum:

HİTLER!"

KÖLE

Viktor Hugo'nun (Gülen Adam)'ında Ursus'un GWVİNPLAIN'e söyledikleri tam kölelik nasihatleridir: ('...**Gerçekten**' diyordu, '**büyükler için bir kaide vardır: Hiçbir iş yapmamak**' ve bir de küçükler için bir kaide; '**hiçbir şey söylememek.**' Fakirin ancak bir dostu vardır: '**Susmak.**' O, ancak bir tek kelime söyleyebilir: '**Evet!**' İtiraf etmek ve razı olmak; işte onun tek hakkı budur. Hâkim karşısında da, '**evet**'; kral karşısında da.

Büyükler, eğer hoşlarına giderse bizi değnekleyebilir de; nitekim ben, değnek de yedim. Bu, onların bir imtiyazı olup; bizim kemiklerimizi kırmak, onları küçültmez...)

Görülüyor ki, Ursus'a göre her halükarda tutulacak en iyi yol; her şeye razı olup, daima "**evet!**" demektir. Fakat, dudaklardan çıkacak olan bu "**evet!**"ler; insan şahsiyetinin inkarı demektir.

**"Genel yararlar için hareket ettiklerine inananların büyük kısmı,
sadece özel yararları için hareket etmektedirler."**

Milton ve Rose Friedman

İKİSİ BERABER

(KÖLE VE EFENDİ)

Rus İmparatorluk döneminde şöyle bir hadiseye rastlamaktayız: **Çar Aleksandır, bir Batılı misafirini kabul ettiği esnada, Rus halkı üzerindeki sonsuz otoritesini göstermek hevesiyle, kulenin kenarında nöbet tutan bir askere, parmağının ucuyla işaret etti. Bu parmak işareti, askerin; kendisini uçurumdan aşağı atması için kâfi gelmişti.**

Görülüyor ki, burada; despotla, ona körü körüne itaat eden köle bir arada bulunmaktadır. Buna benzer başka misaller de verilebilir: **Haşhaşiyyun taifesinin reisi Şeyhülcebel de müritlerine bir despotun kölelerine yaptığı muamelenin aynısını yapıyordu. Müritleri ise gösterilen uçuruma, saniye geçirmeksizin koşmadan önce; bir manevi uçuruma, zaten düşmüş bulunuyorlardı.**

**"Demokrasinin en büyük rüyası,
proleter burjuvanın budalalığına çıkarmaktır.**

Rüya, kısmen gerçekleşmiştir.”

Gustave Flaubert

İSLAM’IN İNSAN GÖRÜŞÜ

İslamiyet insana, içtimai ve siyasi değerini aşan bir başka kıymet vermiştir: **“Biz, insanı şerefliendirdik”**

Bu ayet, İslam anayasa metninin başlangıç cümlesi mesabesinde. Nefsinde ilahi bir şeref taşıyan insan, bu şerefin kudsi ağırlığını; gerek kendi özünde ve gerek diğerlerinin şahsında hissedecektir. Bu şeref hissiyle mütenasip olarak insan; gerek kendisini, gerekse diğer insanları bir kıymet olarak görecektir. Böylece, insanın yolundaki bu iki koruyucu çit; onu hem köleliğin, hem de despotluğun psikolojik uçurumuna düşmekten alıkoymuş olacaktır. Bu iki koruyucu çit, bu uçurumları açıkça ifade eden iki ayet tarafından apaçık ortaya konmuştur. Nitekim 18. Surenin (Kehf) 83. Ayeti, aynen şöyle buyuruyor: **“Biz, tahakküm hırsına kapılmayanlara ebedi yurtlar saklıyoruz.”**

Görüldüğü gibi bu, despotizme karşı korunmuş koruyucu çittir. Fakat 4. Surenin (Nisa) 97, 98, 99. ayetleri ise; büyük bir vuzuhla bir başka koruyucu çit belirtmektedir: **“Kendi nefislerine zulmetmiş olanlara melekler soracaklardır: ‘Siz, yeryüzünde hangi durumda idiniz?’ Onlar cevap verecekler: ‘Biz, tahakküm altında idik.’ Melekler, onlara diyecekler ki: ‘Allah’ın dünyası hicret edeceğiniz kadar geniş değil mi idi? Niçin hicret etmediniz?’ İşte onlara cehennemi ebedi yurt olarak saklıyoruz; o, ne kötü akibettir. Hicret imkan ve kudreti olmayan çocuklar, kadınlar ve ihtiyarlar müstesna; Allah, onları affedecektir, zira Allah çok gafururrahim’dir.”**

Bu da, köleliğe ve tahakküm altına düşmekten koruyucu ikinci çit.

FAİZ YASAĞI

Bu yasak, paranın iktidarını sınırlamış ve Müslüman’ın; iktisadi hayatında, bir iktisadi despotluğun kurbanı olması ihtimalini ortadan kaldırmıştır. Bu sınırlandırmayı sadece İslam cemaatinde değil; fakat Müslüman’ın vicdanında da yapmıştır. Sadece faiz yasağı şeklinde de değil, başka hükümlerle de...

İSLAMİ VİCDAN

Sıffin harbine kadar İslami esas, bünyede apaçık tezahürlerini göstermiştir. Bu neticeler Sıffin harbine kadarki devrede yaşayan Müslüman insanın en küçük hareketlerinde bile kendisini kemaliyle belirtmiştir. İşte iktidarın teb’a üzerindeki hakimiyet hakkını te’sis eden bir hüküm: **“Ey iman edenler! Allah’a itaat ediniz, Peygamber’e ve içinizden emir sahiplerine itaat ediniz. Aranızda bir anlaşmazlık çıktığı zaman, Allah’a ve Peygamberine arzediniz.”**

Bu ayetin, iktidarın hak ve hudutlarını tespit eden hükmü getirmiş olduğu görölr. Halife Ömer ise, iktidara geldiği gün vermiş olduğu ilk nutkunda; tabir caizse iktidar hutbesinde, iktidarın sınırlarını çizmiştir: **“Beni halife seçmiş olan sizlerden birisi, bende bir sapma görürse; mücadele etsin”**

Biz, bu hutbeyi dinleyen bir Müslüman’ın, bu tavrı nasıl karşılamış olduğunu da bilmekteyiz: **“Eğer sende bir sapma görürsek, seni kılıçla düzeltiriz.!”**

Görölüyor ki, iktidarın sınırları; hem basit vatandaş ve hem de bizzat devlet reisinin vicdanında aynı netlikle tebellür etmiş bulunmaktaydı.

Şam’da El Hadra sarayını yaptırdığı için Muaviye’ye bile Ebu Zer Gıfari’nin; **“Bu sarayı Müslümanların parasıyla yaptırıyorsan bu, hırsızlık; kendi paranla yaptırıyorsan, müsrifliktir”** dediğini tarih kaydetmektedir.

İslam dünyasındaki ilk büyük çatlak (Sıffin) la, bu anlayış ve davranışlar; gerek fert planında ve gerekse devlet planında tahribat görmüş ve netice vermiştir. İşte bu andan itibaren İslam medeniyeti, temel direği olan insan anlayışını kaybettiği için durmuş ve bitmiştir. İnsanın, manasını kaybettiği her medeniyetin kaderi, aşağı yukarı böyledir.

Netice-i kelam: İçtimai hayatın, kayıtsız şartsız Kur’an’i anlayışın te’siri üzere teşekkül etmesiyle; ancak o takdirde hayat, İSLAMİ bir veccheye bürünecektir.

ÖZETLEYEN

Celal SANCAR

ANKARA